

**SAMENVATTINGEN VAN ENKELE LEZINGEN, GEHOUDEN OP DE 15^e
LIBELLENSTUDIEDAG**

**LIBELLEN IN DE MOLENPOLDER
EEN VERSLAGJE VAN 5 JAAR
LIBELLEN-INVENTARISATIES OP
GRAVINGEN**

Gravingen is een naturistenterrein van ongeveer 10 ha. groot in het laagveengebied "de Molenpolder" (een natuurgebied ten noordwesten van de stad Utrecht). Voor meer gegevens omtrent dit gebied verwijs ik naar een artikel van Weia Reinboud (ContactBl. ned. LibellenOnderz. 15).

Vanaf juli 1984 zijn Weia Reinboud en ik de libellen ingedoken en hebben we tijdens onze bezoeken bijgehouden welke soorten er allemaal rondvlogen. Van een 13-tal soorten heb ik het maximum-dagaantal per jaar in een grafiek uitgezet. Harde conclusies wil ik niet aan deze grafieken verbinden, omdat daarvoor onze tellingen niet gestandaardiseerd genoeg geweest zijn; desondanks valt een aantal zaken op.

Ik heb de libellen in drie groepen verdeeld. De eerste groep bestaat uit de soorten waarmee het slecht lijkt te

gaan. Zo lijkt *Enallagma cyathigerum* verdwenen te zijn. *Lestes viridis* en *Sympetrum sanguineum* zijn van een maximum aantal van 20 gedaald naar respectievelijk 2 en 0 in 1988 (in 1989 is in het najaar niet geïnventariseerd). Een oorzaak voor dit lage aantal kan trouwens de vermindering van onze telbezoeken zijn, ofschoon het stabiel blijven van *Lestes sponsa* (voor zover je daar bij een maximum van 2 individuen van mag spreken) en *Sympetrum vulgatum* (niet in grafiek uitgezet) daar weer niet op duidt. In ieder geval is het wel handig om dit najaar wel vaker te inventariseren, om uit te sluiten dat we die lage aantallen aan onszelf te danken hebben.

Een leuk voorbeeld van de tweede libellengroep, namelijk die soorten die zich steeds beter op Gravingen thuis lijken te voelen is *Pyrrhosoma nymphula*. In 1985 telden we een maximum aantal van 6 exemplaren; in 1989 was dit al opgelopen tot 80 in in dit jaar 413 exemplaren! Trof je dit rode libelletje eerst maar op één plek aan, de laatste twee jaren fladdert zij over heel Gravingen rond.

Een aantal soorten die ook een stijgende lijn lijken te vertonen en die je vaak tesamen in het laagveen aantreft zijn: *Erythromma najas*, *Coenagrion pulchellum*, *Cordulia aenea*, *Brachytron pratense* en *Aeshna isosceles*. Er zijn een heleboel oorzaken denkbaar voor dit beeld. Van één mogelijke oorzaak, namelijk een eventuele verandering van de waterkwaliteit, ben ik bezig gegevens te verzamelen. In de Molenpolder wordt in droge jaren (vervuild) Vechtwater ingelaten. Stel dat dat de laatste jaren minder vaak gebeurd is... Maar de informatie die ik tot nu toe van Staatsbosbeheer daarover gekregen heb zegt me nog heel weinig daarover. Wat ik verder van iemand van de Provincie heb gehoord is, dat er in de omgeving van de Molenpolder vanaf 1982 riolering wordt aangelegd in huizen waarvan tot dan toe het afvalwater op de polder geloosd werd. Het schijnt dat sindsdien de waterkwaliteit iets beter is geworden en dat een aantal plantesoorten, zoals de Krabbescheer (*Stratiotes aloides*), die vroeger in grote velden voorkwam, aan het terugkomen zijn. Binnenkort krijg ik gegevens over het fosfor- en nitraatgehalte van het water in de jaren '80. Misschien geeft

dat ook iets aan. Tot zover deze speurtocht.

De derde groep bestaat uit libellen die een wisselend beeld vertonen, zoals *Libellula quadrimaculata* en *Orthetrum cancellatum*. Ik dacht dat hun levenscyclus misschien opheldering kon verschaffen over het onregelmatig verschijnen, maar het is niet zo dat een "laag jaar" twee of drie jaar later weer een "laag jaar" oplevert. Zijn deze twee soorten in andere gebieden ook zo grillig wat hun aantalsverloop betreft?

Leucorrhinia rubicunda heb ik voor het gemak ook in de derde groep gezet. In 1986 hebben we één mannetje gezien. In 1988 zaten er plotseling 18 volwassen individuen voor onze ogen! Waar kwamen die vandaan? Nakomelingen van die ene uit 1986, of waren het invasiegasten? Ze hebben in ieder geval geprobeerd zich voort te planten, dus het is spannend of we dit jaar het gevolg daarvan te zien krijgen. Even nog iets leuks, in diezelfde periode in 1988 hebben we ook vier volwassen mannetjes *Leucorrhinia pectoralis* waargenomen!

Vragen die ik mezelf gesteld heb toen ik de grafieken voor me zag liggen waren: Zou er een verband bestaan tussen de achteruitgaande

en de vooruitgaande soorten? Heeft het verdwijnen van *E. cyathigerum* dezelfde oorzaak als het opkomen van de soorten uit de tweede groep? Hoe zit het eigenlijk met het gecombineerd voorkomen van *E. cyathigerum* en *C. pulchellum*? En valt het aantalsverloop van de genoemde libellessoorten ook elders te zien, bijvoorbeeld in andere

laagveengebieden? Waar ik in ieder geval voor zou willen pleiten is dat meer mensen zich gaan bezighouden met het volgen van de libellenbevolking in een bepaald gebied. Het kan een hoop interessante gegevens opleveren.

Tieneke de Groot, Vlieland 20, 3524 AK Utrecht

